

10 Νοεμβρίου, 1995

[ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΗΣ,

Αιτητής,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΜΟΙΡΑΣ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΩΝ-ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ,

Καθ' ου η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 722/94)

Προσφυγή βάσει του Αρθρου 146 του Συντάγματος — Παραδεκτό —
Στρατός της Δημοκρατίας — Αξιωματικοί — Πειθαρχικες ποινές
— Καν. 12 των Πειθαρχικών Κανονισμών της Εθνικής Φρουράς
1964-1979 — Διαδοχική υποβολή παραπόνων κατά πειθαρχικών
ποινών — Η εκ νέου υποβολή του παραπόνου δεν αποτελεί δικο- 5
νομική προϋπόθεση παραδεκτού της προσφυγής κατά της ήδη υφι-
στάμενης απόφασης.

Στρατός της Δημοκρατίας — Αξιωματικοί — Πειθαρχικά παραπτώμα-
τα — Καν. 12(5) των Πειθαρχικών Κανονισμών της Εθνικής Φρου- 10
ράς 1964-1979 — Έκφραση με τον προσήκοντα σεβασμό κατά τη δια-
τύπωση παραπόνου από τον αξιωματικό — Το σχετικό παράπτωμα
τιμωρείται μόνο μετά την εξέταση του παραπόνου — Παράβαση και
ακυρότητα στην κριθείσα περίπτωση — Επιπροσθέτως, αντικανονι-
κή επιβολή μιας ποινής για περισσότερα παραπτώματα. 15

Ο αιτητής προσέφυγε τόσο κατά την απόρριψη του παραπόνου
του κατά της επιβολής σε βάρος του πειθαρχικής ποινής όσο και
κατά της ίδιας της απόφασης περί τιμωρήσεώς του. 20

Το Ανώτατο Δικαστήριο, ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση,
αποφάσισε ότι:

1. Ο Καν. 12 των Πειθαρχικών Κανονισμών της Εθνικής Φρουράς

1964-1979, προβλέπει για τη διαδοχική υποβολή παραπόνων και καθορίζει σαν ανώτατη διοικητική αρχή τον Υπουργό Άμυνας. Δεν υπάρχει όμως περίπτωση που συντρέχει απαράδεκτον της προσφυγής γιατί δεν εξαντλήθηκε η διοικητική διαδικασία.

5

Έπεται ότι η εκ νέου υποβολή του παραπόνου σε ιεραρχικά ανώτερη αρχή δεν αποτελεί δικονομική προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται το παραδεκτό προσφυγής, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ενδικοφανούς προσφυγής.

10

2. Το εμπρόθεσμο προσβολής πειθαρχικής ποινής σε αξιωματικό, η οποία απέρρευσε από αναφορά παραπόνου του, κρίνεται από το εμπρόθεσμο της προσβολής της σχετικής τελικής κρίσης. Και εδώ δεν υπήρχε καν γραπτή απάντηση στον αιτητή, όπως διαλαμβάνει ο Καν. 12(8). Έτσι με βάση οποιοδήποτε χρονικό δεδομένο της υπόθεσης από το οποίο μπορεί να συναχθεί γνώση (π.χ. την ανακοίνωση της ποινής στις 9/6/94) η προσφυγή, που φέρει ημερομηνία 23/8/94, ασκήθηκε εμπρόθεσμα.

15

20

3. Ως προς την ουσία το κλειδί της υπόθεσης είναι ο Καν. 12(5).

Στις 27/5/94, (δύο μόλις μέρες μετά την υποβολή του παραπόνου) εν προκειμένω ο αιτητής εγκαλείται για τρία παραπτώματα που ήταν άμεσο αποτέλεσμα της διατύπωσης του παραπόνου κατά την παράγραφο 5.

25

Η ποινή επιβλήθηκε συλλήβδην και για τα τρία παραπτώματα περιλαμβανομένου και εκείνου για ανάρμοστη συμπεριφορά που είχε προκύψει από την ενέργεια του αιτητή να προβεί σε αναφορά παραπόνου. Εν τούτοις σύμφωνα με την παράγραφο 5 του Καν. 12 η επιβολή ποινής "μόνον μετά την εξέταση του παραπόνου επιτρέπεται." Παρατηρείται ότι δεν υπήρξε συμμόρφωση με την προϋπόθεση αυτή της παραγράφου 5. Ο αιτητής κλήθηκε σε διοικητική απολογία και τελικά τιμωρήθηκε χωρίς προηγουμένως ο καθού να εξετάσει το βάσιμο του παραπόνου του. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε έρχεται σε αντίθεση με όσα προβλέπει η επιφύλαξη της παραγράφου και μονώνει ολόκληρη την απόφαση με παρανομία. Οι διαδικασίες (πειθαρχικές και αναφορές παραπόνων) είναι χωριστές και διατηρούν την αυτοτέλειά τους. Ο συγκερασμός τους όμως σε αυτή την περίπτωση και η επιβολή ενιαίας ποινής δεν μπορεί παρά να αντανακλά καταλυτικά στη νομιμότητά της.

30

35

40

Η προσφυγή επιτυγχάνει με Α.Κ.150 έξοδα.

Αναφερόμενη υπόθεση:

Ζαβρός κ.ά. ν. Δημοκρατίας κ.ά. (1994) 3 Α.Α.Δ. 349.

Προσφυγή.

5

Προσφυγή εναντίον της απόφασης των καθ' ων η αίτηση με την οποία έκρινε πως το παράπονο του αιτητή κατά της ποινής τετραήμερης φυλάκισης που του επιβλήθηκε ήταν αβάσιμο.

10

Σ. Οικονομίδης, για τον Αιτητή.

Ε. Νικολαΐδου, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τον Καθ' ου η αίτηση.

Cur. adv. vult.

15

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Ο αιτητής, μόνιμος υπάμενος αξιωματικός αεροπορίας, προσβάλλει (α) την απόφαση του καθου η αίτηση με την οποία ο τελευταίος έκρινε πως το παράπονο του αιτητή κατά της ποινής τετραήμερης φυλάκισης που του επιβλήθηκε ήταν αβάσιμο και (β) την απόφαση καθ' αυτή επιβολής της πιο πάνω πειθαρχικής τιμωρίας που του γνωστοποιήθηκε στις 9/6/94.

20

Ο αιτητής εντάχθηκε στον στρατό της Δημοκρατίας την 1/6/91 με το βαθμό ανθυποσημναγού. Στις 6/12/94 προάχθηκε σε υποσημναγό. Κατά τον κρίσιμο χρόνο υπηρετούσε με απόσπαση στην Εθνική Φρουρά. Καθού η αίτηση είναι ο Διοικητής Μοίρας Ελικοπτέρων-Αεροσκαφών της Εθνικής Φρουράς. Το επεισόδιο που οδήγησε στην τιμωρία του αιτητή συνέβηκε στις 22/5/94 μετά τη λήξη τριήμερης άσκησης στο αεροδρόμιο Πάφου. Συμμετείχε σε αυτή η Μοίρα Ελικοπτέρων Αεροσκαφών στην οποία υπηρετούσε ο αιτητής. Ήταν χειριστής του ενός από ομάδα τριών ελικοπτέρων.

25

30

Ο αξιωματικός επιχειρήσεων της Μοίρας έδωσε εντολή για την επάνοδο των ελικοπτέρων στη βάση τους στη Λακατάμια. Τα δύο από αυτά θα πετούσαν σε σχηματισμό ζεύγους ακολουθούμενα από το τρίτο με κυβερνήτη τον αιτητή. Φαίνεται πως αργότερα η διαταγή τροποποιήθηκε. Ο αρχηγός του σχηματισμού ζεύγους έδωσε οδηγίες στον αιτητή με ασύρματο να απογειωθεί πρώτος. Το ζεύγος των ελικοπτέρων θα ερχόταν ύστερα. Η πτήση του αιτητή, όπως ισχυρίστηκε στην αγόρευση της η δικηγόρος της Δημοκρατίας, ήταν εντελώς ανεξάρτητη από εκείνη του ζεύγους. Ο αιτητής υποστήριξε αντίθετα πως τα αεροσκάφη αποτελούσαν ενιαία ομάδα υπό τον έλεγχο και τη διοίκηση του αρχι-

35

40

γού σχηματισμού ζεύγους.

5 Στη συνέχεια ο Πύργος Ελέγχου του αεροδρομίου έδωσε
 άδεια στον αιτητή να απογειωθεί και να ανέλθει σε ύψος 3000
 ποδών. Η εκδοχή του με λίγα λόγια είναι ότι είπε στον Πύργο
 Ελέγχου πως θα ακολουθούσε τον αεροδιάδρομο 11 και δυτικά
 10 σε ύψος 500 ποδών προτού ανέλθει στα 3000, πορεία που εγκρί-
 θηκε από τον Πύργο Ελέγχου. Ενώ πετούσε στα 500 πόδια με
 κατεύθυνση το ξενοδοχείο Φαέθων στην Πάφο διατάχθηκε από
 το Διοικητή να επιστρέψει αμέσως και να προσγειωθεί στο χώ-
 ρο στάθμευσης, διαταγή που εκτέλεσε αμέσως.

15 Πρέπει να λεχθεί πως και στο σημείο αυτό υπάρχει διάσταση
 αναφορικά με το τι είχε συμβεί. Τα γεγονότα δεν είναι δυνατό να
 διαπιστωθούν από το υλικό που προσκομίστηκε και έμειναν στο
 επίπεδο ισχυρισμών. Ούτε έχει προσαχθεί μαρτυρία για τα αμ-
 φιλεγόμενα σημεία. Η κα Νικολαΐδου παρατήρησε στην αγόρευ-
 ση της ότι ο αιτητής, ακολουθώντας την πιο πάνω πορεία, πα-
 20 ρεξέκλινε από την αρχική διαταγή που του δόθηκε. Παρήκουσε
 επίσης και την ισχύουσα πάγια διαταγή της διοίκησης Αεροπο-
 ρίας περί χαμηλών πτήσεων. Όπως αναφέρει η αγόρευση τέτοια
 πορεία ήταν δυνατή μόνο ύστερα από ειδική διαταγή και κάτω
 από ειδικές περιστάσεις. Παρατήρησε περαιτέρω ότι, όταν ζητή-
 25 θηκαν εξηγήσεις από το διοικητή για την ενέργεια του αιτητή, ο
 τελευταίος παραφέρθηκε μιλώντας σε έντονο ύψος και υψώνον-
 τας τον τόνο της φωνής του και ότι για να μη γίνει αντιληπτό
 το επεισόδιο στο άλλο προσωπικό ο διοικητής διέκοψε τη συζή-
 30 τηση και ανέθεσε σε άλλο χειριστή τη πτήση επιστροφής. Δε χρει-
 άζεται νομίζω να προβώ σε ευρήματα σχετικά με τα γεγονότα.
 Όπως θα διαφανεί τα σημεία διαφοράς δεν πρόκειται να επηρε-
 άσουν την έκβαση της υπόθεσης.

35 Στις 25/5/94 ο αιτητής, κάμνοντας χρήση του δικαιώματος
 που του παρέχει ο Καν. 12 των Πειθαρχικών Κανονισμών της
 Εθνικής Φρουράς 1964 μέχρι 1979, υπέβαλε γραπτό παράπονο
 (βλέπε παράρτημα 1 της γραπτής ένστασης της Δημοκρατίας).
 Στις 27/5/94 του ζητήθηκε απολογία σε εγκλητήριο από τρία πει-
 θαρχικά παραπτώματα. Συνεπτυγμένα έχουν ως εξής:

40 (1) Κατά την επίμαχη πτήση παρέμεινε στα 500 πόδια μέχρι
 το ξενοδοχείο Φαέθων χωρίς η ενέργεια του αυτή να εξυπηρετεί
 την πτήση "και επιπλέον να δημιουργείται αμφιβολία για τις πα-
 ρατέρα προθέσεις του".

(2) Μετά την προσγείωση του παραφέρθηκε στο Διοικητή και

(3) Υποβάλλοντας την αναφορά του εκτόξευσε κατηγορίες κατά του Διοικητή, συμπεριφορά αντίθετη με την στρατιωτική δεοντολογία (παράρτημα 1Α).

5

Ο αιτητής υπέβαλε εγγράφως στις 30/5/94 και 1/6/94 μακρά απολογία (παραρτήματα 2 και 2Α αντίστοιχα). Έκαμε εκτεταμένη αναφορά στα διατρέξαντα παρέχοντας τη δική του εκδοχή και αντικρούοντας τελικά όλες τις κατηγορίες που του είχαν προσαφθεί. Κρίθηκε όμως από τον καθού ότι υπέπεσε και στα τρία παραπάνω πειθαρχικά παραπτώματα και του κατέγινωσε την παραπάνω κύρωση (βλέπε Ημερήσια Διαταγή ημερ. 9/6/94). Το πολυσέλιδο παράπονο του αιτητή ημερ. 21/6/94 στα πλαίσια των Κανονισμών απορρίφθηκε από τον καθού στις 30/6/94 σαν αβάσιμο (παράρτημα 5). Στην παράγραφο 7 της γραπτής ένστασης αναφέρεται ότι αντί ο αιτητής "να επαναυποβάλει το παράπονο του στην αμέσως προϊσταμένη αρχή σύμφωνα με τις διατάξεις του Καν. 12 των Πειθαρχικών Κανονισμών δεν το έπραξε αλλά καταχώρησε την παρούσα προσφυγή".

10

15

20

Ο αιτητής προβάλλει αρκετούς λόγους για ακύρωση της απόφασης. Και πρώτα ότι σημειώθηκε παραβίαση των διατάξεων του Καν. 12 των παραπάνω πειθαρχικών κανονισμών αναφορικά με την εξέταση του παραπόνου του ημερ. 25/5/94. Λέγει ειδικότερα ότι ο Διοικητής είχε υποχρέωση, που επιβάλλει η παράγραφος 6 του Καν. 12, να δεχθεί το παράπονο δεδομένου ότι αυτό δεν έγινε κατά παράβαση της παραγράφου 1 - που θέτει ως όρο εξέτασης του τη συμμόρφωση με τη διαταγή που δόθηκε - και της παραγράφου 4 (υποβλήθηκε σε 15 μέρες αφότου έλαβε γνώση της ποινής που του επιβλήθηκε).

25

30

Περαιτέρω ο Διοικητής δεν επιλήφθηκε προσωπικά του παραπόνου του αιτητή, όπως επιτάσσει η παράγραφος 7 του ίδιου κανονισμού. Και ακόμη, όπως είναι παραδεκτόν, ο καθού δεν απάντησε εγγράφως στον αιτητή για τη βασιμότητα του παραπόνου του, όπως ορίζει η παράγραφος 8. Τέλος υποστηρίχθηκε ότι υπήρξε και παράβαση της παραγράφου 5. Η διάταξη αυτή καθιστά παράπτωμα την ανοίκειο συμπεριφορά παραπονουμένου απέναντι σε ανώτερο αξιωματικό κατά τη διατύπωση του παραπόνου του. Η τιμωρία όμως του παραπτώματος αυτού έπεται, σύμφωνα με την επιφύλαξη της παραγράφου 5 του άρθρ. 12, της εξέτασης της βασιμότητας τέτοιας καταγγελίας.

35

40

Η δικηγόρος της Δημοκρατίας έχει εγείρει ένσταση ότι η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη. Την αναπτύσσει ως εξής:

- 5 "Σύμφωνα με τον Κανονισμό 12(11) η εξέταση παραπόνου από Διοικητή γίνεται "κατά προτεραιότητα ..... ώστε ο παραπονούμενος να λαμβάνει απόφαση επί του παραπόνου του, εντός 10 ημερών υπό του διοικητού του .....".
- 10 Εφόσον το παράπονο του αιτητή υποβλήθηκε από αυτόν στις 25 Μαΐου 1994, θα έπρεπε ενόψει του Κανονισμού 12(11) πιο πάνω να ελάμβανε την απάντηση του διοικητού του εντός 10 ημερών, δηλαδή το αργότερο μέχρι τις 4 Ιουνίου 1994. Συνεπώς, ευσεβάστως υποβάλλω, είναι σαφώς εκπρόθεσμος να προσβάλει τον ισχυρισμό αυτό εφόσον η προθεσμία που καθορίζει το άρθρ. 146.3 του Συντάγματος έχει παρέλθει."
- 15 Η κα Νικολαΐδου δεν έθεσε απευθείας κατά την αγόρευση της ζήτημα εκτελεστότητας της επίδικης πράξης. Ωστόσο η παράγραφος 7 της γραπτής ένστασης, που ήδη ανέφερα πιο πάνω, το αγγίζει. Και προσφέρεται η στιγμή να το εξετάσουμε τώρα. Ο Καν. 12 προβλέπει πράγματι για τη διαδοχική υποβολή παραπόνων και καθορίζει σαν ανώτατη διοικητική αρχή τον Υπουργό Άμυνας. Δεν υπάρχει όμως περίπτωση που συντρέχει अपαράδεκτον της προσφυγής γιατί δεν εξαντλήθηκε η διοικητική διαδικασία. Με την απόφαση της στην *Αλέξανδρος Ζαβρός v. Δημοκρατίας κ.ά.* (1994) 3 Α.Α.Δ. 349, η Ολομέλεια του δικαστηρίου έκρινε ότι
- 20 "με την προβλεπόμενη από τους κανονισμούς διαδικασία υποβολής διαδοχικού παραπόνου μέχρι της ανωτάτης αρχής, δεν είναι μόνον εκτελεστή και προσβλητή η τελική απόφαση της ανωτάτης αρχής, δηλαδή του υπουργού, αλλά και οι ενδιάμεσες αποφάσεις ....."
- 30 "Επεται ότι η εκ νέου υποβολή του παραπόνου σε ιεραρχικά ανώτερη αρχή δεν αποτελεί δικονομική προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται το παραδεκτό προσφυγής, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ενδικοφανούς προσφυγής.
- 35 Το εμπρόθεσμο προσβολής πειθαρχικής ποινής σε αξιωματικό, η οποία απέρρευσε από αναφορά παραπόνου του, κρίνεται από το εμπρόθεσμο της προσβολής της σχετικής τελικής κρίσης. Και εδώ δεν είχαμε καν γραπτή απάντηση στον αιτητή, όπως διαλαμβάνει ο Καν. 12(8). Έτσι με βάση οποιοδήποτε χρονικό
- 40

δεδομένο της υπόθεσης από το οποίο μπορεί να συναχθεί γνώση (π.χ. την ανακοίνωση της ποινής στις 9/6/94) η προσφυγή, που φέρει ημερομηνία 23/8/94, ασκήθηκε εμπρόθεσμα.

Ως προς την ουσία το κλειδί της υπόθεσης είναι ο Καν. 12(5) τον οποίο και διαβάζω: 5

"(5) Εν τη διατυπώσει του παραπόνου του, εγγράφως ή προφορικώς, ο παραπονούμενος οφείλει να εκφράζεται μετά του προσήκοντος σεβασμού περί του ανωτέρου καθ' ου παραπονεύεται, ή περί των πράξεων τούτου, αντίθετος δε συμπεριφορά του παραπονουμένου συνιστά παράπτωμα: 10

Νοείται ότι έλεγχος του παραπονουμένου και επιβολή εις αυτόν ποινής διά τοιούτο παράπτωμα, μόνον μετά την εξέτασιν του παραπόνου επιτρέπεται." 15

Στις 27/5/94, (δύο μόλις μέρες μετά την υποβολή του παραπόνου) ο αιτητής εγκαλείται για τρία παραπτώματα ανάμεσα στα οποία και παράπτωμα που ήταν άμεσο αποτέλεσμα της διατύπωσης του παραπόνου κατά την παράγραφο 5: 20

"Εγκαλείσαι για τους πιο κάτω λόγους:

(α) 25

(β) .....

(γ) Ότι σε προσωπική σου αναφορά κατηγορείς τον Διοικητή της Μοίρας σου για ανάρμοστη συμπεριφορά, ότι άσκησε ψυχολογική πίεση στο άτομο σου, υποβάθμισε την προσωπικότητά σου, σε εξευτέλισε, σε ταπείνωσε, γεγονότα που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα αλλά δεικνύουν αντιδεοντολογική συμπεριφορά αντίθετη με τη στρατιωτική δεοντολογία." 30

Θα υπομνήσω ακόμη πως η ποινή επιβλήθηκε συλλήβδην και για τα τρία παραπτώματα περιλαμβανομένου και εκείνου για ανάρμοστη συμπεριφορά που είχε προκύψει από την ενέργεια του αιτητή να προβεί σε αναφορά παραπόνου. Εν τούτοις σύμφωνα με την παράγραφο 5 του Καν. 12 η επιβολή ποινής "μόνον μετά την εξέτασιν του παραπόνου επιτρέπεται". Παρατηρώ ότι δεν υπήρξε συμμόρφωση με την προϋπόθεση αυτή της παραγράφου 5. Ο αιτητής κλήθηκε σε διοικητική απολογία και τελικά τιμωρήθηκε χωρίς προηγουμένως ο καθού να εξετάσει το βάσιμο του παραπόνου του. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε έρχεται σε αντίθε- 40

- ση με όσα προβλέπει η επιφύλαξη της παραγράφου και μολύνει ολόκληρη την απόφαση με παρανομία. Συμφωνώ πως οι διαδικασίες (πειθαρχικές και αναφορές παραπόνων) είναι χωριστές και διατηρούν την αυτοτέλεια τους. Ο συγκερασμός τους όμως σε αυτή την περίπτωση και η επιβολή ενιαίας ποινής δεν μπορεί παρά να αντανakλά καταλυτικά στη νομιμότητα της. Γιαυτό και δε χρειάζεται να διερευνηθούν άλλοι λόγοι ακύρωσης.
- 5
- 10 Με τις σκέψεις αυτές ακυρώνω την επίδικη απόφαση με £150 έξοδα σε βάρος του δημοσίου.

Η προσφυγή επιτυγχάνει με £150 έξοδα.